

BESZÉLGETÉS FLIEGAUF BENCÉVEL

Egy rítus története

KŐVÁRI ORSOLYA

„NEM A DÉMONOKTÓL KELL ÓVNI A GYEREKEINKET, HANEM AZ ALAKOSKODÁSAINKTÓL.” EGY JÓ KAPCSOLATBAN MINDENRŐL LEHET BESZÉLNI.

• Néhány évvel ezelőtt egy interjúban a saját életed kapcsán arról beszéltél, milyen különös, hogy a házasságból kilépő féltől senki nem kérdezi meg, hogy van, mennyire fáj neki, mindenki arról érdeklődik nála, hogy viseli a másikat. A Liliom ösvény ebből a perspektívából készült. A magad történetét emelted el?

Annyit olvasgatunk, meditatálunk, és főleg beszélünk az elengedésről, hogy most már akár el is kezdhettünk gyakorolni. Dermesztő, amikor egy laza, vegán, jógázó anyukából előbújik a keresztény prédikátor. Akik kilépnek egy házasságból sok szentbeszédet kell végighallgassanak. Rebekának. Nem szószéken áll, hanem egy csetablakon keresztül beszél. A tartalom viszont kínzóan ugyanaz. A Liliom ösvény tele van intimítással, de ezek mindannyiunk intimításai, nem az enyéink.

• A mese, a gyerekkor végső soron magyarázattal szolgál a nő kallódására, életének szétesésére, vagy inkább eleve elrendelt szétesettségére. Lehetséges nézőpont ez legalábbis, bár a színészválasztás (Stefanovics Angéla) megalkuvást nem ismerő, erős személyiséget, kamikazealkatot ígér. Más szempontból tehát a nő, egy különös, autonóm személyiség belső története tárul fel előttünk. Melyik szándékod volt erősebb?

Nagyon szerettem volna ábrázolni azt a tűnékeny és álomszerű szimbiózist, ami szülő és gyereke között alakulhat ki. Én évek óta benne vagyok egy ilyen flowban a gyerekeimmel – persze sokszor bekebeleznek bennünket hétköznapok, de nem hagyjuk magunkat. Ennek az összefonódásnak az ábrázolása csak részben sikerült. Azt viszont, amikor a szülő átadja a tudását az ősökkel kapcsolatban a gyerekének, és ezzel a gyereket csatlakoztatja a múlthoz, szerintem

sikerült ábrázolnunk. A Liliom ösvény egy rítus története. Kicsit olyan, mint amikor a természeti népeknél a fiú először vehet részt a vadászaton. Néha antilopokra vadásznak ilyenkor, máskor démonokat úzhatnak el. Néha a szavannákon, őserdőkben történik ez. Mások lépcsőházakban, uszodákban, bérházak tetején. Ezek az ősi rituálék átjárják a mindennapjainkat. Ez egy immanens erő.

• Mióta íródnak benned a mesék? A saját gyerekkorodban kezdődött, amikor továbbcsöztél magadban a történeteket, vagy akkor, mikor a fiadnak meséltél?

Én már régóta mesélésből élek, viszont a tétek kétségtelenül megemelkedtek, amikor gyerekeim születtek. Ekkor értettem meg, hogy a fejből, vagy szívből elmondott mesék a személyiségünk legmélyéről keve-

rednek elő, és tūpontos portréi annak, akik igazából vagyunk. Szédítő folyamat, és elképesztő az is, mennyire mélyen fókuszál egy gyerek, amikor ezeket a saját meséket hallgatja. Azt tanultam meg, hogy a legelképesztőbb démoni történeteket is el lehet mesélni egy gyereknek. Az persze fontos, hogy a gyerek bármikor szólhat: ez most túl sok. Ezt előre meg kell beszélni.

• Gyerekkorodban fontos szerepet játszottak a mesék?

Rajongtam Andersenért, azt mondták, ez meg is látszik a Liliom ösvényen. Később E.T.A. Hoffmant, és Kleistet is szerettem. A Szarvassá változott fiú, a Fehérlófia, a Kalevala, az egész görög és római mondavilág örökre belém ivódott. Theodor Kittsen illusztrációit pedig csak óvatosan merem nézegetni, olyan intenzíven hatnak rám.

• Ugyanazt lehet elmondani a Liliom ösvényben elhangzó meséről, mint ami a nyolcvanas évek kultikus fantasy-meseregényében, a Végtelen történetben elhangzott: „nem biztonságos”. A hallgató belezuhan a történetbe, akaratlanul részesevé válik.

Nemrég látta Feldmár András, és ő azt mondta, lehetetlen végignézni ezt a filmet anélkül, hogy regresszálódjon az ember. András szerint nagyon fontos, hogy az anyuka mer az lenni aki. Ki meri fejteni, meg meri mutatni magát. Fontosabb számára, hogy azonos legyen saját

Fliegauf Bence és Sótónyi Bálint

magával akkor, amikor a gyere-
kével van, mint bármilyen ne-
velési elv. Feldmár szerint ezzel
megtiszteli a gyereket. A mesé-
ről azt mondta, hogy szerinte

egészen ritka, amikor a mesét ősi funk-
ciójában jelenítenek meg egy filmben.
A mese Feldmár szerint, arra jó, hogy
bármiről lehessen beszélni. Ebben a
mesében vérző szájú, örült tündérek-
ről, hallucináló nagymamákról van szó.
Egy olyan nagymamáról, aki szerint minden
embernek rádiót szereltek a fejébe.
Dani erre megkérdezi: és honnan jön
az adás? A csillagokból – válaszolja az
anya. Lehet tehát kérdezni. Lehet vála-
szolni. Igaz hogy ennek a gyerekek ko-
szos a lába, játszik a tűzzel, és sötét pin-
cékbe járkál az anyjával, de bármikor és
bármiről beszélhet. Ebben egyetértek
Andrással, szerintem is ez a lényege en-
nek a filmnek.

• *A rítus részint beavatás, részint a gyer-
mekkor traumáinak, szellemeinek meg-
idézése. Olyan érzésem volt, mintha anya
és fia csak a mesében találkozna, értené
egymást; míg ott „összeér a lelkük”, a hét-
köznapi működésben tévován léteznek
egymás mellett. Adnál kis betekintést,
hogyan instruáltad a két szereplő közötti
kapcsolatot? Mit vártál a fiút játszó Sótó-
nyai Bálinttól, és mit Stefanovics Angé-
lától?*

Ez egy párbeszéd-centrikus forga-
tókönyv volt, sokkal rétegzettebb,
túláradóbb duma volt a forgatókönyv-
ben. Hamar kiderült, hogy ez nem mű-

Liliom ösvény

(Stefanovics
Angéla és Sótónyai
Bálint)

közel engedni magát a gyerekekhez. A
gyerek meg illemtudóan nem is kíván
ennél sokkal közelebb menni. Ez va-
lószerűleg azért van így, mert Rebeka
mélyen traumatizált, intézetben fel-
nőtt, bántalmazott gyerek volt. Miért
tudna bármit kezdeni az intimitással?
Viszont megengedi azt, hogy a gyerek
annak lássa, aki. Ez tartja egyben Danit.
Ha ugyanis a gyerek egy példás szülő
szerepét alakító frusztrált anyával él,
egyedül marad. Ő az anyjával akar len-
ni, és nem egy igyekvő színésszel. Nem
a démonoktól kell óvni a gyerekeinket,
hanem az alakoskodásainktól. Leg-
alábbis én erre törekszem, azt hiszem
néha sikerül.

• *Nem igazán színészi feladatról volt itt
szó, inkább olyasmiről, amit létezésként
szokás emlegetni. Lehet ezt mondani?*

Lehet. Próbálkoztunk ezzel. Küzdelmes
forgatás volt, rengeteget formálódott a
könyv, és ez mindig sok frusztrációt szül.
A dialógok átfomálódtak, sok jelenet ki-
maradt, rengeteget pótforgatás volt.

• *Úgy hallottam, a 42. hét című Pintér
Béla-előadás láttán változtattál eredeti
elképzeléseden – eszerint egy apa-fiú
kapcsolatban gondolkoztál –, mert nagy
hatást tett rád Stefanovics kamaszos vo-
násokat hozó kismamája.*

közik kettejük között. Ettől
kezdve a Bálint és Angéla
közötti distanciára építet-
tem az instruálást. Rebeka
hűvös, és nem igazán tudja

élni a gyerekeitől, sokkal nagyobbak a té-
tek. Nem beszélve arról, hogy Angéla
titkai, hazugságai, érzékenysége éppen
azok voltak, amit a szerep megkívánt. Iz-
galmas volt apáról anyára átirni a forga-
tókönyvet. Az apa-fia változatban a kisfiú
elképedve nézegette a férfi öltözöben
himbálódzó, lógó péniszek különböző
korú, formájú, méretű kavalkádját. Az
anya-fia változatban a kisfiú ugyanez-
zel az elképedéssel figyeli a fonnyadó,
feszülő, ráncos és duzzadó női testeket.

• *Bagossy László színházrendező, ugyan-
csak gyermekeitől ihletetten írt egy cso-
dás mesét az Örkény Színház számára A
Sötétben Látó Tündér címen, 2005-ben.
Olyan nagy sikere lett, hogy mesekönyv is
született belőle. Gondoltál már arra, hogy
papírra vetted a meséidet?*

A környezetemben sokan szeretnék ezt.
Szerintem is tudnék mesekönyvet írni, de
azért kicsit még öregednék hozzá. Egyre
több történet gyűlik össze, és ezek csend-
ben izzanak bennem, van, amelyik lassan
elhamvad, más mesék élénken parázs-
lanak, aztán egyszer csak lángra kapnak.
Könnyen megégethetem magam velük.
Vannak olyanok is, amiket még nem me-
rek elmesélni. Ezek sokáig, hetekig, hóna-
pokig velem maradnak, szinte kísértének.
Valószínűleg úgy fogom csinálni mint ed-
dig: azért is ezeket fogom elmesélni. •

Igen, és ekkor megnéztem a *Junót* is.
Angéla a 42. hét-ben, és a *Juno* alaposan
átkeverte bennem a kártyákat. Megértet-
tem, ha egy anya a főszereplő, aki külön
él a gyerekeitől, sokkal nagyobbak a té-
tek. Nem beszélve arról, hogy Angéla
titkai, hazugságai, érzékenysége éppen
azok voltak, amit a szerep megkívánt. Iz-
galmas volt apáról anyára átirni a forga-
tókönyvet. Az apa-fia változatban a kisfiú
elképedve nézegette a férfi öltözöben
himbálódzó, lógó péniszek különböző
korú, formájú, méretű kavalkádját. Az
anya-fia változatban a kisfiú ugyanez-
zel az elképedéssel figyeli a fonnyadó,
feszülő, ráncos és duzzadó női testeket.

• *Bagossy László színházrendező, ugyan-
csak gyermekeitől ihletetten írt egy cso-
dás mesét az Örkény Színház számára A
Sötétben Látó Tündér címen, 2005-ben.
Olyan nagy sikere lett, hogy mesekönyv is
született belőle. Gondoltál már arra, hogy
papírra vetted a meséidet?*

A környezetemben sokan szeretnék ezt.
Szerintem is tudnék mesekönyvet írni, de
azért kicsit még öregednék hozzá. Egyre
több történet gyűlik össze, és ezek csend-
ben izzanak bennem, van, amelyik lassan
elhamvad, más mesék élénken parázs-
lanak, aztán egyszer csak lángra kapnak.
Könnyen megégethetem magam velük.
Vannak olyanok is, amiket még nem me-
rek elmesélni. Ezek sokáig, hetekig, hóna-
pokig velem maradnak, szinte kísértének.
Valószínűleg úgy fogom csinálni mint ed-
dig: azért is ezeket fogom elmesélni. •